

Základní škola sv. Voršily v Olomouci
Aksamitova 6, 772 00 Olomouc

Alžběta Báthoryová

Závěrečná práce

Autor: Monika Kotková, Štěpánka Stejskalová

Třída: IX

Vedoucí práce: Mgr. Martin Nešpor

Olomouc 2012

OBSAH

ÚVOD	3
KAPITOLA I – Alžběta Báhoryová	4
1 Životopis	4
1.1 Společnost	8
KAPITOLA II – Co se povídá a co je pravda o Alžbětě Báhoryové	9
1 Pověsti	9
2 Skutečnost	10
KAPITOLA III – Léčebné praktiky	12
ZÁVĚR	14
POUŽITÁ LITERATURA	15
RESUMÉ	16

ÚVOD

Našimi rozhodujícími tématy byly Čachtická paní, Černobyl, Bermudský trojúhelník, Ploština, Vařákovy paseky a náboženství.

Všechny témata jsou zajímavá a specificky postavená, ale jistým způsobem nás přitahovala právě Čachtická paní, která byla dokonce zapsána do Guinnessovy knihy rekordů jako největší vražedkyně všech dob. Žena, která se podle pověstí koupala v krvi mladých panen, mučila služebné a podlehla magii. Opravdu byla tak krutá, jak pověsti vypravují? Existují pouze domněnky pravdy. Měly jsme nutkání přijít na kloub tomu, jaká opravdu byla Čachtická paní. Čerpaly jsme z různých webových stránek, rozhlasu, knih a vydaly jsme se po stopách Alžběty Báhoryové. Snažily jsme se odkrýt její život až do samotného dna pravdy.

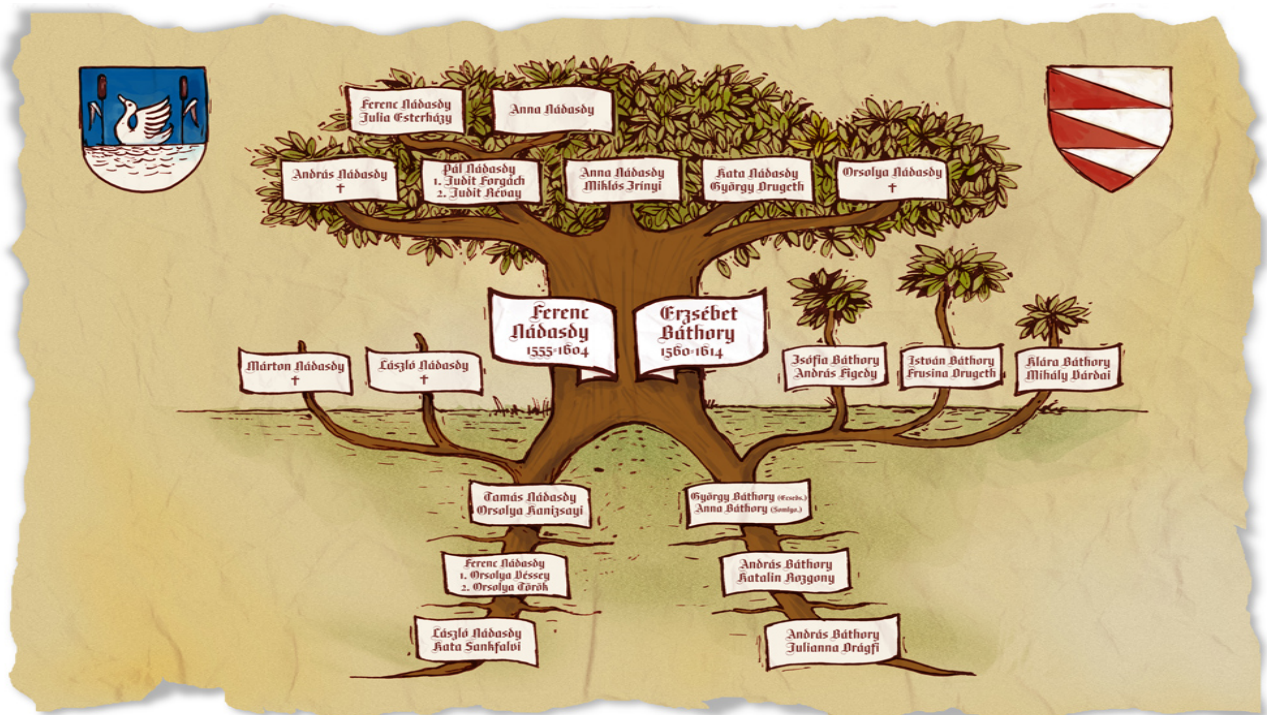
Kapitola I – Alžběta Bathoryová

1 Životopis

Alžběta Báthoryová se narodila 7. srpna 1560 v Nyirbáthoru. Byla dcerou župana hraběte Jiřího Báthoryho z ecsedské větve rodu a Anny, dcery sedmihradského vévody Štěpána Báthoryho ze somlyóovské větve rodu. Alžběta měla bratra Štěpána a sestry Kláru a Žofii. Byla příslušnicí mocné a věhlasné rodiny jedné z nejmocnějších v Uhrách i Evropě. Její předkové svůj původ odvozují ze starobylého rodu Hunt-Poznan, který se vzpomíná už v 10. století za panování uherského krále Štěpána. Příjmení Báthory začali používat od r. 1279, kdy se usadili v lokalitě Báthor. Postupně se tento rod zařadil mezi nejbohatší v Uhrách. Jeho členové působili v mnohých významných politických i církevních funkcích a zastávali ty nejvýznamnější úřady v zemi:

- Její strýc byl sedmihradský kníže a pozdější polský král Štěpán Báthory (1533–1586)
- Dalším strýcem byl sedmihradský kníže Krištof Báthory (1530–1581)
- Její bratr Štěpán byl zemským soudcem a županem Szabolcské, Somogyovské a Satumarské stolice.
- Její syn Pavel (1598 –1633) byl vysokým stoličným hodnostářem
- Dcera Anna se stala manželkou hlavního kapitána zadunajských vojsk Mikuláše Zrínského (1580 –1622)
- A druhá dcera Kateřina byla manželkou zemplínského župana Jiřího Drugetha.
- Alžbětiným bratrancem byl sedmihradský kníže Zikmund Báthory

Většinu Báthoryů z obou větví (ečedské i somlyovské) charakterizovaly výstřední povahové vlastnosti. Více z nich mělo sklony k samolibosti, pýše, tyranství, smyslnosti i k sexuální zvrácenosti. Většina také trpěla epilepsií a dnou. Doprovodným znakem degenerace rodu byly právě uvedené povahové vlastnosti, rod zanedlouho poté vymřel zcela. Somlyovská linie vymřela v roce 1635 a ečedská po meči v roce 1605, kdy zemřel Štěpán Báthory.

Již ve svých 15 letech se Alžběta Báthoryová provdala za hraběte Ference Nádasdyho, který byl rovněž významnou uherskou osobností s rozsáhlým majetkem a velkým politickým vlivem – 8. května 1575 na zámku Vranov nad Topľou. O významu a zámožnosti obou rodů svědčí skutečnost, že svatba trvala několik týdnů za účasti 4.500 osob. Na poměry tehdejší doby byla Alžběta velmi vzdělaná. Plynně hovořila a psala 4 jazyky. Číst a psát ji naučila její tchýně Uršula, u které přebývala po svém zasnoubení. Za dobu manželství porodila 5 dětí: Annu, Kateřinu, Uršulu, Andreje a Pavla. Uršula a Andrej zemřeli už jako děti.

Ferenc Nádasdy

Alžběta Báthoryová

Po smrti manžela v roce 1604 se hraběnka natrvalo usadila v Čachticích asi 6 km jihozápadně od Nového Města nad Váhom. K hradu patřil i zámek a sedmnáct obcí v okolí Nitry. I Báthoryovy totiž podobně jako jiné šlechtické rody stíhala genetická degenerace z věčného rodového křížení blízkých příbuzných. Koneckonců by nebyla Alžběta jediná takto postižená. O její tetě Kláře bylo známo, že také vyhledávala sadistické praktiky, k nimž si do lože brávala muže i ženy. Zločiny a vraždy nemohla Alžběta Báthoryová utajovat věčně. Dívky zprvu získávala pod záminkou služby na svých hradech, ale údajně prý i únosy z domovů a chytáním na cestách. Zpočátku prý šlo o poddané ze širokého okolí, později však už i o dívky z chudších šlechtických rodin. Nejvíce jich prý umučila v Čachticích a Sárváru, ale i v Prešpurku a Vídni.

Hrabě Thurzó věděl, že by měl podle platných feudálních zákonů za takovéto zločiny poslat i tak vysokou šlechtičku, jakou byla Alžběta Báthoryová, před soud, který by ji za to nepochybně odsoudil k trestu smrti, ovšem na druhou stranu takovou situaci nemůže připustit pro svoje důvody přátelské, příbuzenské, ale i politické. Alžběta jakožto příslušnice přední uherské aristokracie měla mocné příbuzné a jejím odsouzením by byly ohroženy nádasdyovské majetky a veřejné potupě by byla vystavena celá široce rozvětvená rodina. Uherský palatin hrabě Thurzó se tedy rozhodoval splnit slib daný Ferenci Nádasdymu, zdržuje vyšetřování a spolu s Alžbětinými zeti domlouvá plán na záchranu rodinného majetku. Pod jejich nátlakem sepsala Alžběta tajně testament, ve kterém celý majetek odkazuje svým dětem. Alžběta věděla o vyšetřování, které se proti ní vede, ale stále spoléhala na své postavení.

Přesto měla v Čachticích připravenou kolonu vozů na útěk do Sedmihradsko. Na domnělé ukrutnosti páchané hraběnkou přišel 29. prosince 1610 palatin (zástupce krále a správce země Uherské) Jiří Thurzó. Navečer, zcela nečekaně vrhl platin s vojskem na zámek a v podzemních prostorách s nesnesitelným mrtvolným zápachem našel umučenou mrtvou dívku. V dalších místnostech našel ještě dvě další zmučené, ale naštěstí žijící ženy. Hraběnka byla proto ihned uvězněna v podzemí hradu a její služebníci Jan Ujáry, zvaný Ficko, Dorota Sentěšová, Ilona Jó a Kateřina Benecká byli převezeni do Bytče - sídla palatina Jiřího Thurza. Alžběta věděla o vyšetřování, které se proti ní vede, ale stále spoléhala na své postavení. Výslechy a zároveň 5 denní soud začal v Bytči 2. ledna 1611 a to bez účasti baronky, přestože opakovaně žádala o osobní účast na procesu. Možnost obhajoby ji Thurzó odepřel i přesto, že o spravedlivý proces žádali i další slovenští a maďarští šlechtici. Thurzó také zabránil, aby obvinění nebyli podrobena obvyklému útrpnému právu (mučení), ač o to všichni soudci žádali. Žádal to i vyslanec krále Matyáše, který byl na proces vyslán. Jak tomuto tlaku Thurzó odolal, není historikům zcela jasné. Je však samozřejmé, že všichni obvinění se snažili co nejvíce snížit svůj podíl na zločinech a vinu svalovali na nezúčastněnou hraběnkou. Tělesně postižený a navíc slaboduchý Ján Ujáry přiznal, že pět žen pochoval v jedné jámě, dvě na zahradě a dvě, které zabila Dorota Sentěšová na hřbitově. Ujáry také obvinil Alžbětu z pokusu o vraždu samotného uherského krále Matyáše (bratra Rudolfa II.) a palatina Thurza. Podle jeho výpovědi chtěla baronka krále a palatina otrávit jedem, který přimíchala do pečiva. Také věrohodnost svědeckých výpovědí byla problematická - mnozí o mučení a zvěrstvech údajně páchaných baronkou pouze slyšeli. Jedna svědkyně jménem Zuza před soudem uvedla, že ji jistý Jakub Szilvási řekl, že našel v hraběnině truhlici seznam se jmény 610 dívek a že "tohle číslo čachtická paní vlastnoručně zapsala". Mohl to být ovšem také seznam poddaných, které si třeba neplnili nebo nemohli plnit řádně své povinnosti. Evangelický kazatel Ponicens - Ponický z Čachtic před soudem baronku navíc obvinil z kanibalismu. Žádný důkaz ovšem nepředložil. Zajímavé, leč neověřené je tvrzení, že palatinem nalezená umučená oběť na barončině panství byla exhumovaná dívka, která zemřela tři měsíce před tím, než Thurzó s vojskem vtrhl na panství. Nasvědčuje tomu mrtvolný zápach v podzemí zámku. Faktem zůstává, že dvě zachráněné dívky se stopami mučení nikdy před soudem nesvědčily. I přes tyto argumenty je nutné připustit, že Alžběta Báthoryová byla na své poddané velmi krutá a nelze vyloučit, že se přímo či nepřímo podílela na smrti některých svých poddaných. Obyvatelé ji skutečně nenáviděli. Zdi hradu opouštěla pouze se silně ozbrojenou stráží. Nutno ovšem podotknout, že krutost panstva nad poddanými byla tehdejší dobová norma.

Z výslechů obviněných a 13 svědků došla porota a soudci, vedeni Nejvyšším královským soudcem Teodorem Sirmiensem ze Súľova a za aktivního dozoru Jiřího Thurza k závěru, že na hradě bylo mučeno a zavražděno 37 až 80 dívek. Za tyto činy byla Ilona Jó a Dorota Sentěšová odsouzena k upálení na hranici. Ještě předtím oběma ženám vytrhaly katovými kleštěmi prsty. Jan Ujáry byl odsouzen k smrti stětím a poté spálen společně s oběma ženami. Rozsudek byl po vyhlášení okamžitě vykonán. Kateřinu Beneckou soud pro nedostatek důkazů osvobodil. O 14 dnů později 24. ledna 1611 skončila na hranici také Eržika Majorová z Myjavy, aniž by byla vyslýchána. Soudu stačilo, že o ni kolovaly v kraji zvěsti, že je spojena s ďáblem. Byla totiž bylinkářkou a údajně uměla léčit i jizvy po popáleninách. Zajímala se o přírodní léčitelství.

Tím ovšem stále vše nekončilo a panovník cítící stále možnost zisku Nádasdyovského majetku pro královskou korunu, nařizuje 14. 1. 1611 palatinovi Thurzovi nové vyšetřování, údajně proto, že ke králi se donesli nové informace a tak panovník nařídil vídeňské komoře, aby odsoudila Alžbětu Báthoryovou k trestu smrti. Palatinovi Thurzovi se však podařilo i toto nařízení odvrátit, pravděpodobně se postaral o to, aby se panovník dozvěděl o testamentu, jímž byl majetek Nádasdyů odkázán dětem a tudíž by nemohl připadnout královské koruně. Král proto pravděpodobně ztratil o tento případ zájem, a tak se veřejný soud s „krvavou grófkou“ nikdy nekonal a uvězněná Alžběta zemřela 21. srpna 1614 v Čachtickém hradu. Byla zazděna v jedné místnosti hradu a v osamocení ve věku 54 let zemřela. Pochována byla v čachtickém kostele.

Nejčastěji diskutovanou otázkou v případě Alžběty Báthoryové je skutečný počet obětí. Jedinými, přesto velmi nespolehlivými zdroji jsou výslechy osob, které byly palatinem obviněny z ukrutností a vražd. Nespolehlivým zdrojem jsou především proto, že výslechy obviněných měly jediný cíl - přiznání se ke zločinům, ze kterých byli obviněni. K tomu účelu sloužili i jednostranně a účelově kladené otázky. Jistě není bez zajímavosti, že každý z vyšetřovaných uváděl jiný počet obětí, ač se na mučení podíleli společně. Podle historiků hájících baronku je počet obětí součtem všech jmen, která v procesu od každého obviněného padla. Přitom prý soudci nebrali v úvahu, že se některá jména u různých výpovědí opakovala. Podle sčítání soudem je počet obětí 37-80. Lze tedy s jistotou tvrdit, že baronce je přičítáno mnohem více obětí, než jich bylo byt' pochybně prokázáno. Doposud nevyjasněný problém však tkví především v otázce, zda se sama Alžběta nestala obětí své doby. Období 16. a 17. století se v celé Evropě vyznačuje mocenskými boji nejen mezi státy, ale i královskou korunou a předními feudály. Nebylo tomu jinak ani v Uhrách, kde se Habsburkové snažili protlačit svou centralistickou vládu, protireformaci a mocenskou převahu nad Turky.

Alžběta, jako členka mocného a téměř nezávislého rodu, jejíž příbuzní stáli v čele země, o kterou probíhal politický habsbursko-turecký boj, stála uprostřed všeho dění. Řada historiků se přiklání k verzi, že Alžběta byla jen osobou ve špatném místě v nesprávný čas. Na jedné straně se zde odehrával politický boj mezi hrabětem Thurzem jako palatinem uherským a mezi sedmihradskými knížaty z rodu Báthory, na straně druhé je tu králův zájem o obrovský majetek Nádasdyů a Báthoryů, který brání hrabě Thurzó jak z pozice příbuzného Báthoryů tak i přítele jejího zesnulého chotě. V neposlední řadě nemůžeme přehlédnout snahu Habsburků o kontrolu nad Sedmihradskem a tím i snahu o omezení vlivu rodu Báthory na tomto území.

Erb Báthory

Erb Nádasdy

1.1 Společnost

Alžběta žila v době mocenských a náboženských válek a její život, posléze jako vdovy vlastníci obrovský majetek, skutečně nebyl lehký. Uhry byly rozdělené na habsburskou a osmánskou říši, hlavním městem Uher byla Bratislava. Do tzv. Horních Uher patřilo Slovensko i část Polska, území na východě tvořilo knížectví Sedmihradské, kterému vládl sedmihradský kníže a polský král Zikmund Báthory. Až do začátku patnáctileté války s Turky v roce 1591 byly vztahy mezi Habsburky a osmánskou říší v podstatě mírové. V rozpoutání vojny s Turky hrál na straně uherské politiky významnou roli také Alžbětin manžel Ferenc Nádasdy. Původní plány ale skončily fiaskem, Turky se definitivně vytlačit nepodařilo, země byla neustálými válečnými útrapami vydrancovaná, Sedmihradsko rozvrácené. V posledních válečných letech (1604-1606) propukla občanská válka, kdy István Bocskai bojoval nejen za ukončení vojenského konfliktu s Turky, ale také za svobodu protestantského vyznání, tedy proti habsburským snahám o rekatolizaci země. Obojí končí až roku 1606, nicméně i nadále na celém území pokračuje vnitřní boj mezi stoupenci Habsburků a uherskou šlechtou.

Kapitola II – Co se povídá a co je pravda o Alžbětě Bathoryové

1 Pověsti

Historie ji zná jako největší vražedkyni všech dob a krvelačnou sadistku.

Co tedy tvrdí pověsti? S mučením se prý setkala poprvé v roce 1566, ve svých šesti letech na hradě rodičů, kde přihlížela trestu či výslechu cikána obviněného z pokusu prodat své dítě. Jí samé prý krvavé sadistické praktiky očarovaly až v dospělosti, kdy se stala mocnou hraběnkou a spadala pod ní rozsáhlá panství v Sedmíhradsku, v Uhrách a v okolí Nitry. K těmto panstvím pochopitelně patřil i nespočet poddaných, jejichž životy řídila a ovládala právě Alžběta Báthoryová. Bývalo sice zvykem, že vrchnost si v jednání s poddanými žádné servítky nebrala, ale podle soudního spisu Alžběta skutečně přeháněla i na tehdejší poměry. "Služebné za sebemenší prohřešek bila těžkou holí, propichovala jim špendlíkem ústa nebo jim ostrou jehlu bodala pod nehty a páčila je svíčkou. V zimě je také někdy vyhnala na mráz, kde kázala dalším poddaným, aby ženy polévají studenou vodou, dokud neumrzly. Žhavé jehlice či železa vkládala do genitálií svých obětí, přičemž dívky umíraly ve strašných bolestech. Ne vždy však její oběti zemřely. Postupně přecházela ke stále drastičtějším metodám. U Alžběty se projevovaly sklony i ke kanibalismu. Čachtická paní tyto zločiny nepáchala sama, pomáhali jí v tom věrní sluhové Ficko, Dora Sentěšová, Ilona Jo a Kateřina Benecká. Mučila celých třicet let, ale jen do té doby než začal mít podezření Juraj Thurzó. Přibližný počet jejích obětí se pohybuje mezi 300 – 650 mrtvých. Z výslechů obžalovaných a dalších svědků dále vyplynulo, že Majorová pekla pro Alžbětu i otrávené koláče, jimiž se snažila své nepřátele sprovodit ze světa. Jejich účinky zkoušely čachtické stvůry i na ubohých služkách, z nichž některé na následky otravy také skutečně zemřely. Báthory, se léčila různými nápoji, které jí připravovali její hradní čarodějnice. Tomu by se dalo věřit, o Alžbětě Báthoryové však kolují mnohem děsivější zvěsti. Jednoho dne prý udeřila služku tak silně, až jí dívčina krev ulpěla na ruce. Když chtěla Alžběta krev omýt, všimla si, že se jí panenská krev vpila do kůže, která v těchto místech zkrásněla a vyhladila se. Od té doby si prý nechávala na svůj hrad v Čachticích přivádět panny ze širokého okolí, které společně s několika věrnými služebníky ve sklepení mučila a zabíjela, aby se pak koupala v jejich panenské krvi, nebo ji dokonce pila. Jindy zase údajně zuby trhala maso živé dívky, kterou si nechala přivést do lože, aby tak ulevila svým bolestem. Pověsti také tvrdí, že jejími oběťmi se stávaly především dívky, které pak surově mučila a zabíjela ve sklepeních hradu, až byly stěny i podlaha pokryté krví. Mnoho obětí také údajně našlo svůj konec v železné panně - zařízení na popravu zvlášť krutým způsobem, kdy oběť dali do duté figury lidské postavy, ta se mechanicky zavírala, přičemž železné klíny odsouzeného probodly.

Typy Železné panny

2 Pravda

Experti na technický pokrok v Praze tvrdí, že železnou pannu by bylo možné sestrojít až v 2. polovině 19. Století. Andrej Štiavnický hledal v Anglii prostřednictvím internetu a konexí, jestli by nenašel prototyp nebo zbytek z tohoto stroje. Ale neúspěšně. Historické dokumenty a svědecké výpovědi jednoznačně vyvracejí takovéto utopie, jako byla Železná panna. Z technického hlediska se Alžběta Báthoryová narodila roku 1560 a zemřela roku 1614. Technický pokrok by museli posunout o 300 let dopředu, aby se Alžběta Báthoryová mohla koupat v krvi.

Z lékařského hlediska není možné, aby se koupala v čisté nezředěné panenské krvi. Protože po 14 minutách se lidská krev začíná srážet a po 1 nebo 2 hodinách pokud se krev neupravuje, nekonzervuje, se začíná rozkládat. Podléhá tzv. biologickému rozkladu – což je zapáchající stav, který se nedá vydržet. Citace Joža Jižanského: „Krev, která vytéká ze železné panny podzemním žlabem do vany, kde Alžběta Báthoryová líhá nahá, by opravdu, musela být čerstvá.“ Odpověď medicíny a odborníků je jednoznačná: To by potřebovala Alžběta Báthoryová na jednu koupel 60 – 70 děvčat. 5 litrů krve má člověk v krevním oběhu. Podle medicíny 3 litry vytečou ze ženy i z muže a při mučení 2 litry zůstanou v krevním oběhu za každých okolností. Alžběta Báthoryová by potřebovala na jednu koupel 180-200 litrů krve. Jak můžeme vědět, jak byla kád' velká? Rozhodně neměla tvar vany, jako známe dnes. Jakým způsobem by je scedila z krve, když se všechno konalo velmi tajně a rafinovaně. Který kat by byl schopen do 13 minut zabít dívky, aby po 14 minutách neproběhlo srážení krve. A jakým způsobem by mrtvá těla zešrotovala, když železná panna nebyla sestrojena.

Nesmíme opomenout to, že Alžběta Báthoryová se provdala za Ference Nádysdyho již v 15. letech. 15. leté děvče není schopno podle medicíny i podle psychiatra být připravené na sexuální akt, manželství a předávání potomstva. Samozřejmě tyto magnátky a šlechtičny se vdávaly dost brzy. Ve většině případů bývaly tyto sňatky uzavírány po domluvě rodičů. Ani tento sňatek nebyl výjimkou. Z dobových materiálů víme, že její matka Anna Báthoryová a Juraj Báthory sedmihradský kníže se dohodli spolu s rodiči Ference Nádysdyho jejího budoucího manžela a to byl Tomáš Nádasy uherský palatin a Uršula Násdyová, že rozšíří své rody a majetky v manželství těchto dětí. Zvláště šlo o rozšíření majetků dvou velmi vysoce postavených a bohatých rodů. Když se brali, bylo Ferenci 20 let. Byl udatný bojovník proti turecké ofenzívě, později kapitán královské armády.

Alžběta se vdávala velmi mladá, ale ovdověla také velmi mladá. Jejich manželství trvalo necelých 30 let. Ferenc zemřel 4. ledna 1604 na následky válečného zranění, kdy měla Alžběta 44 let. Tak měla Alžběta volnou ruku. 29. prosince 1610 tedy 6 roků může svobodně dělat to, co dělala. A 4 roky žije ve vězení Čachtického hradu. Tedy 10 let - což je dost dlouhá doba po smrti svého manžela.

Dochoval se originál jejího nádherného portrétu, který byl namalován okolo roku 1585 - 1590 a nacházel se až do nedávna v Čachtickém muzeu. V budově tehdejšího kostela, který patřil chorvatskému bánovi Mikuláši Draškovičovi. Na objednávku z jistých neznámých příčin ho dal významný člověk z Maďarska ukradnout z muzea, kde nebyl zabezpečený. Nyní se nachází v soukromém depozitě této osoby. Obraz má vysokou finanční, uměleckou ale i historickou hodnotu. Podle portrétu a podle toho, co uvádí historické dokumenty byla Alžběta Báthoryová jednou z nejkrásnějších, nejbohatších a nejvzdělanějších žen své doby. Podzemí Čachtického hradu skýtá labyrint tajný chodeb. V kterém je zima větší než v jeskyni a chodby jsou velmi krásné.

Mezi Čachtickým hradem a Násadyovským kostelem zvaným Císařský, který dnes už nestojí, dodnes existuje tajná chodba. Systém podzemních labyrintů je 4 km dlouhý a z velké části zasypaný. Protože je v Čachticích tektonická oblast a těží se zde kámen, proto je většina chodeb zasypaná. Avšak vstupy z vnější strany od vesnice a ze vstupů, které vedly z kostela jsou v reálném stavu. Tyto tajné chodby sloužily, jako všude jinde, ke strategickým a bezpečnostním důvodům. V případě ohrožení Turky se mohla šlechta nepozorovaně dostat na jinou část svého panství.

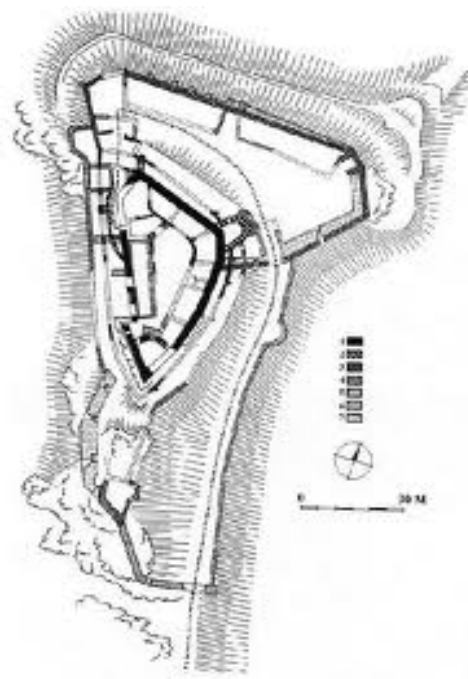
Východ tajné chodby

Zřícenina Čachtického hradu

Modelová simulace původní stavby

Půdorys Čachtického hradu

Kapitola III – Léčebné praktiky

Soudě podle toho, jak poměrně šťastné a spokojené prožila Alžběta dětství a jak se chovala, můžeme o možnosti dědičné duševní poruchy projevující se krutostí vážně pochybovat. Na druhé straně víme, že zřejmě trpěla nervovou poruchou, projevující se hysterickými záchvaty a prudkými bolestmi hlavy. Dá se také předpokládat, že se u ní projevovaly stavy depresí, plynoucí z častého osamění a pocitů nudy. Deprese často vedou k chorobné hypochondrii, která u Alžběty přerůstala až v patologickou posedlost, zaměřenou na péči o své zdraví a fyzickou krásu. Ale egocentrismus tohoto druhu, spojený s kultem vlastního těla, bývá též příznakem hysterie. Časem se Alžběta ocitla ve dvou světech - v reálném vnějším světě a v imaginárním vnitřním světě svých potlačovaných tužeb a emocí. Nepříliš vydařené manželství, desetileté čekání na první dítě, nedostatečná seberealizace vysněných představ o roli milující manželky po boku úspěšného manžela - to vše vytvářelo dostatečné podhoubí pro vznik neurotizujícího hysterického syndromu, jenž se střídal s těžkými depresivními stavy. Do úvahy též připadá možné narušení osobnosti, nebezpečná duševní porucha, projevující se stavy nepřítetnosti. Tehdy se těžce narušené ego Alžběty stále častěji obracelo na okolí, aby svou vlastní trýzeň přenášela do utrpení druhých. Mstila se za svou bolest i za nespokojenost ze života. Nenáviděla štěstí a radosti jiných a toto chování nakonec vyústilo v krutou tyranii a konání, kdy neznala slitování. Možná si to zpočátku uvědomovala a z bludného kruhu, v němž se ocitla, hledala únik. Svět, v němž žila, ji ale neuspokojoval, tady lék na své problémy hledat nechtěla a ani nemohla. Zdá se, že ani křesťanská víra jí nepomáhala, z jejího pohledu ji Bůh neustále trestal a přinášel bolest. Brzy poznala, že pohled na utrpení druhých ji alespoň na chvíli zbavuje. Na prvním místě byly služebné a švadleny, které najímala k výrobě proslulých čachtických krajků. Ty trestala nejraději. Většinou šlo o služky z řad dětí poddaných, později najímala hraběnka i dívky ze vzdálenějších míst, kam nezasahovaly pověsti o její krutosti. Ta v ní narůstala postupně, ale nikoli samoúčelně.

Někdy kolem roku 1594 najala čachtická hraběnka do svých služeb Annu Darvuliovou ze Šaštína, proslulou léčitelku a vědmu. Prvotním důvodem bylo asi to, že Alžběta už překročila věk svojí mladosti a toužebně očekávaný dědic se narodil. Darvuliová byla známá svým léčitelským uměním a pomohla již dříve nejedné urozené šlechtice z neplodnosti. Navíc se o ní proslýchalo, že ovládá černou magii, s jejíž pomocí léčila různé neduhy. Sama Alžběta projevovala o magii stále větší zájem. Byla pro ni cestou k zajištění vytouženého mládí a krásy. Pokud Alžběta někomu popřávala sluchu, byla to právě ona. Stala se hraběnkou rádkyní i důvěrníci, protože se jí brzy podařilo nemožné. Ulevila své nové paní od bolestí hlavy, které ji léta sužovaly. Darvuliová patřila mezi uznávané specialistky na výrobu různých léčivých i jedovatých lektvarů, mastí a byla i znalcem rostlinných drog. Ovládala i hypnózu, s jejichž pomocí také hraběnku léčila a dosahovala přitom značných úspěchů. Je například známo, že se hypnóza osvědčuje při léčbě hysterie, i přestože jsou léčebné efekty při této terapii jenom dočasné. Darvulia patrně závislost umocňovala pomocí hypnotických seancí, jež se svou paní praktikovala. Její prvořadou povinností byla tedy starost o hraběnkino zdraví. Bylinné koupele, masáže, léčivé odvary - to všechno Anna Darvuliová dobře ovládala. Po těchto kúrách se Alžbětě vždycky ulevilo. Zmírňovaly se bolesti i předrážděnost na vnější podněty, které bývají u lidí trpících akutními migrénami typické. Obličej si natírala mastmi, které jí Darvulia připravovala z rostlinných výtažků a dost možná, že se po jejich aplikaci na čas vyhlazovaly i vrásky a zjemňovala pleť, takže hraběnka mohla mít skutečně pocit, že mládne.

Je téměř jisté, že Darvulia podávala Alžbětě i drogy. Je možné, že si proti bolestem očí a hlavy Alžběta nechávala míchat utišující prostředky. Nešlo jen o odvary z makovic, ale i o jiná hypnotika, posilující spánek. Dá se předpokládat, že pod jejich vlivem byla Alžběta celá dlouhá léta, což muselo mít zákonitě zhoubný vliv na její psychiku.

Darvulia dobře věděla, že se čachtická paní stane časem na těchto jejích léčích závislá, jako tomu bývá i u dnešních narkomanů.

Je možné, že Alžběta občas trpěla i abstinenčními příznaky, ztrácela sebekontrolu a vybíjela se zvýšenou agresivitou.

Přesto existují indicie, na jejichž základě se lze domnívat, že se Alžběta sama věnovala léčitelským praktikám. Musíme si uvědomit, že v té době byl v Uhersku zoufalý nedostatek studovaných lékařů. Ženy z řad uherské aristokracie proto věnovaly mimořádnou pozornost nejrůznějším způsobům lidového léčitelství a často udělovaly samy rady svým poddaným, jak léčit různé neduhy. Značný důraz kladla uherská šlechta především na osobní hygienu. V této zemi byly místní aristokracií již tenkrát využívány přírodní lázně a bohatí využívali léčebných koupelí, které zlepšovaly jejich zdravotní stav, zejména při kloubních onemocněních, která byla tenkrát velice rozšířená.

Anna Darvuliová

Už Alžbětina tchyně Uršula Nádasdyová patřila mezi znalkyně lidového léčitelství a pomáhala svým poddaným. Možná leccemu mladou Alžbětu naučila a zasela v ní touhu po dalším vědění. Provádění drobnějších operací, pouštění žilou, výroba mastí a příprava bylinných směsí pro léčivé čaje a utišující lektvary patřily tehdy k běžným úkonům, k nimž při dvorech aristokratů docházelo, často za odborné asistence šlechtičen, provozujících léčitelství.

Je nutno podotknout, že Alžběta byla dcerou Anny Báthoryové a Štěpána Báthory, kteří byli v příbuzenském vztahu. Sestřenice a bratranec z druhého kolene. Proto Alžbětu stíhala genetické degenerace, která se na ní podepsala. Je zřejmé, že trpěla také Anémií, sadismem a narušení osobnosti. Jestliže mluvíme o příznacích anémie, je nutné podotknout, že poměrně důležitým faktorem je doba, během níž u jedince propukala. Pokud dochází k pozvolnému nástupu, pacient se dokáže adaptovat na vzniklé podmínky a její projevy nemusí být tak patrné. Ty jsou povětšinou spojené s nižším množstvím červených krvinek, které nedokáží tak efektivně zásobovat orgány kyslíkem a odvádět oxid uhličitý. To vyvolává pocit slabosti, únavy a nevykonnosti. Při námaze dochází často k zadýchávání a dušnosti. To je zapříčiněno snahou plic okysličit krev, což je však bez dostatku hemoglobinu v krvi nemožné. Trpí samozřejmě i mozek, což vede k častým bolestem hlavy, hučení v uších, závratím. Povahově způsobuje chudokrevnost podrážděnost nebo naopak apatii. Na první pohled je patrná nepřirozená bledost kůže, sliznic, spojivek a lůžek nehtů. Nikterak neobvyklé není ani nechutenství, nevolnost. Z klinického hlediska je sadismus považován za sexuální variaci, přesněji řečeno deviaci v aktivitě, což znamená, že jedince přitahuje určité jednání. Nebo jinak řečeno, člověka zkrátka přitahuje a vzrušuje něco, co není považováno za obvyklé, co nespadá do určité normy.

ZÁVĚR

Alžběta Báhoryová je známá jako Čachtická paní, která má na svědomí několik životů. Každého spíše zajímají krvavé pověsti. Téměř nikoho nezaujme pravda, která je na celém příběhu Báhory tak zajímavá a ohraničená několika fakty. Prvním impulzem pro výběr tématu absolventské práce byl film o Alžbětě Báhoryové natočený Jurajem Jakubiskem. Stále více nás zajímala jako osobnost, jako něco tajemného a záhadného, něco co by bylo dobré uvést na správnou míru a všem poukázat na skutečnost, která se odehrála na pozadí pověsti o krvavé grófce.

Dozvěděly jsme se věci, které jsme nevěděly a poopravily nám náhled na Alžbětu Báhoryovou. Nejtěžší bylo asi pochopit, proč byla tak krutá a nelítostná, ale vše se odvíjí již od dětství, ve kterém to vše začalo. Protože postoj a chování osobnosti se rozvíjí právě tam. Kdyby se nás někdo zeptal, jestli bychom se chtěly setkat s Báhory nebo se dostat do její doby. Tak bychom jistě rozmýšlely, ale dodaly bychom si odvahy a zeptaly se jí na některé nejasnosti a celý pravdivý příběh.

POUŽITÁ LITERATURA

1. JIŽANSKÝ, Jožo. Čachtická paní. Vydalo nakladatelství Petrklíč v roce 1996 jako svou 84. Publikaci. 423 str.
2. ŠTIAVNICKÝ, Andrej. Krvavá Báhoryčka. Host v rádiu pro pořad Noční pyramida.
3. Dostupné z www: <http://www.sladkalu.estranky.cz/clanky/cachticka-pani/alzbeta-bathoryova-2.html>
4. Dostupné z www: http://www.uhersko.com/a__bathoryova.htm
5. Dostupné z www: <http://www.atllanka.net/index.php?text=350-cachticka-pani-bathory>
6. Dostupné z www: <http://cihlarkik.blog.cz/0809/erzsebet-bathory-alzbeta-bathory-zivotopis>
7. Dostupné z www: http://www.bathory-erzsebet.czweb.org/erzsebet_bathory.htm

RESUMÉ

Actually, nobody knows anything about Elizabeth Bathory. So we chose some basic facts we were interested in. We tried to find her true life story – what does it say about her and what she really was... We think that we chose a good topic but it was quite hard. Everybody has different opinions about her. They think that she was the biggest murderer of her time and that she swam in a blood and killed her maids.